

ВІДГУК

на дисертаційне дослідження Ши Юе

«Педагогічні умови формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності», подану на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктор філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами.

Сьогодні мистецька освіта, як ніколи, набуває особливої значущості, оскільки саме вона забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів, здатних творити в умовах динамічних змін та нових викликів. Аналіз сучасної педагогічної практики у ЗВО засвідчує, що мистецька освіта, як системний елемент національної культури у структурі гуманітарних цінностей, реалізовує функцію збереження і трансляції інтонаційно-чуттєвого коду, який допомагає людині в національній самоідентифікації. Одночасно варто підкреслити, що музичне мистецтво є одним із головних засобів міжкультурної комунікації. У музичному просторі багатьох країн відмічається прагнення до різних форм музичної активності під виглядом нових стилів, напрямів, які стимулюють процеси діалогу культур. Відсутність кордонів між культурами різних народів та глобальний міжнародний масштаб сучасних засобів комунікації сприяють прагненню майбутніх фахівців до збагачення й розширення загальнокультурного світогляду.

Дослідження в галузі психології свідчать про те, що значна частина освітніх проблем у мистецьких вишах зумовлена певною деформацією сфери музично-комунікативної діяльності, привнесенням елементів «дисонансу» у взаємовідносини суб'єктів комунікації, недооцінкою комунікативного аспекту навчально-розвивального процесу. І, навпаки, досягнення високих освітніх результатів виявляє закономірну залежність від оптимальних умов взаємодії педагогів і студентів (А.Мудрик, В.М'ясищев, Г.Костюк, О.Леонт'єв, С.Максименко, В.Роменець, П.Чорноморець). У зв'язку із цим, дисертантка переконливо доводить важливість і необхідність формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності, яка стає особистісним і фаховим маркером професіоналізму, актуалізується в мистецькій освіті як України, так й інших держав.

Звернувшись до актуальної проблеми, авторка пропонує концепцію дослідження, що представляє собою теоретичну базу для організації освітнього процесу у вищій мистецькій школі поліетнічних країн.

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 8 від 25 лютого 2021 року).

8 від 25 лютого 2021 року).

Доцільність наукового пошуку у представленій праці зумовлена сучасними вимогами до розробки новітньої концепції формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності й пов'язана з підвищенням рівня конкурентоспроможності фахівців на ринку праці, модернізацією та інтеграцією вітчизняної системи мистецької освіти у європейський освітній простір, що вимагає максимального використання ресурсних можливостей освітніх стандартів і виховного потенціалу культуротворчого середовища вишу.

Своєчасність звернення до цієї тематики підтверджується тим, що специфіка музичного мистецтва базується на духовно-діалогічній основі й передбачає складні, багатогранні комунікативні процеси між суб'єктами художньої комунікації. З цього випливає: навчально-виховний процес у ЗВО не може бути продуктивним поза встановленням педагогічно доцільних комунікативних взаємин - інтелігентності, взаєморозуміння, взаємоповаги, коректності, тактовності, толерантності між вчителем і учнем. З огляду на зазначене, необхідною є певна «методична інструментовка» процесу формування виконавської компетентності студентів-струнників у процесі музично-комунікативної діяльності з метою пошуку нових комунікативних стратегій мистецького спілкування.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна. Логічне поєднання здобувачкою теоретичної, науково-методичної та дослідно-експериментальної роботи з формування виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва також засвідчує достовірність й результативність проведеного дослідження.

Так, дослідницею надано розуміння змісту понять «*виконавська компетентність*», «*музично-комунікативна діяльність студентів віолончелістів та скрипалів*»; у ході дослідження визначено функціонал і структуру виконавської компетентності, представлену у єдності чотирьох компонентів: *мотиваційно-спрямованого, навчально-організаційного, музично-особистісного та професійно-виконавського*. Методологічну базу дослідження склали такі наукові підходи: *культурологічний, емоційно-рефлексивний, функціональний, аксіологічно-емотивний, комунікативний, герменевтичний, компетентнісний та творчо-презентаційний*; *принципові положення* (співробітництво, емпатійність, самостійність, фасилітація, слуховий універсалізм, індивідуалізація, антиципація та професіоналізм); *методично-педагогічне забезпечення* склали винайдені *педагогічні умови: створення ситуації музично-комунікативної єдності учасників освітньо-виконавського процесу; активізація компетентнісного зростання студентів по всіх напрямках його набуття; зацікавлення вивченням історіографії виконавської культури; спонукання до самоусвідомлення досягнення акме-професійної компетентності; застосування методичних принципів корифеїв*

віолончельної та скрипкової шкіл із системою відповідних методів; розроблені критерії з їхніми показниками для оцінки рівнів сформованості досліджуваного феномена у процесі поетапного його формування; визначено зміст методичних систем та окремі персоніфіковані характеристики професійно-педагогічної та виконавської діяльності віолончелістів та скрипалів, видатних викладачів України та Китаю.

Уточнено сутність психолого-педагогічної парадигми комунікації, співробітництва; напрями застосування сольного та ансамблево-оркестрового досвіду студентів та його розкриття у процесі музично-комунікативної діяльності; зміст інтегральної компетентності; поняття «професійна компетентність».

Подальшого розвитку дістала: компетентнісна парадигма поліфункціональної музично-виконавської діяльності студентів струнників як майбутніх учителів музичного мистецтва. У роботі здійснено адаптацію біографічних відомостей, творчого шляху та особливостей реалізації концертно-виконавської, педагогічної, організаційної, методичної діяльності відомих китайських віолончелістів та скрипалів (Йо-Йо Ма, Ван Цзюнь, Цинь Лі Вей, Тао Ні та ін.).

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (довідка № 254 від 01.05.2024 р.).

Практичне значення результатів дослідження полягає у застосуванні отриманих теоретичних висновків і практичних результатів із набуття виконавської компетентності та музично-комунікативного досвіду в освітньому процесі студентів струнників, як майбутніх учителів музичного мистецтва, керівників ансамблевих та оркестрових колективів; у застосуванні розробленої методичної системи для творчого самовдосконалення майбутніх спеціалістів, а також експериментально перевірених педагогічних принципів і педагогічних умов; у змісті навчальних курсів: «Основний музичний інструмент», «Оркестровий клас», «Додатковий музичний інструмент», «Практикум з фахової підготовки».

Представлена методична система може бути застосована у підготовці майбутніх фахівців у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка та 02 Культура і мистецтво.

На ступінь обґрунтованості вказує й організація дослідження, достатній обсяг обстеженого контингенту, тривалість перевірки та отримані достовірні дані й позитивні результати.

Також відмічаємо ґрунтовну джерельну базу дослідження дисертантки українською та іноземними мовами, яка за різноманітністю, напрямиами й обсягом джерел свідчить про належний рівень обґрунтованості наукових положень.

Науковий апарат роботи дає достатньо чіткі уявлення про обраний ракурс дослідження, його методологічні, теоретичні, методичні здобутки. Згідно з розробленою авторкою концепцією розв'язання означеної проблеми авторкою

поставлені наступні завдання: з'ясувати науково-теоретичну сутність феномена виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у контексті специфіки їх музично-комунікативної діяльності; визначити структуру виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів; розкрити теоретико-методичні основи створення педагогічних умов формування досліджуваного феномена з урахуванням відповідних наукових підходів та принципів; проаналізувати методичну персоніфікацію видатних музикантів-струнників України та Китаю; діагностувати стан розробленості проблеми за визначеними критеріями; здійснити експериментальну перевірку ефективності методики застосування педагогічних умов поетапного формування виконавської компетентності віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності.

Здобувачкою запропоновано та експериментально перевірено авторську методику формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у контексті специфіки їх музично-комунікативної діяльності, а також показано можливі ефективні шляхи її методичного забезпечення та практичної реалізації.

2. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Дисертація Ши Юе традиційно структурована, складається з анотацій українською та англійською мовами, списку публікацій здобувачки, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації складає 263 сторінки, з них 202 сторінки основного тексту. Робота містить 19 таблиць, 14 рисунків.

У *вступі* авторкою обґрунтовано актуальність обраної для наукового пошуку теми, її мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження; представлено теоретико-методологічну базу, окреслено комплекс взаємообумовлених методів для розв'язання поставлених завдань; обґрунтовано наукову новизну й практичне значення отриманих результатів; відображено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження та їх висвітлення у наукових публікаціях. Структура дисертації обумовлена логікою проблеми і відповідає конкретним дослідницьким завданням.

У *першому розділі* авторкою розкрито науково-теоретичні основи дослідження, представлені теорії та наукові концепції, що розкривають базові поняття дисертації. Узагальнення численних наукових джерел дало здобувачці підстави розглядати унікальність впливу мистецтва на формування виконавської компетентності студентів-струнників та з'ясувати сутність цього ключового поняття у філософсько-естетичному й психолого-педагогічному дискурсі. У запропонованому дисертанткою визначенні виконавська компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва виступає як *«особистісне інтегровано-динамічне утворення, що виражає здатність та спроможність студентів струнників до творчої музично-комунікативної діяльності в галузі*

сольного та ансамблевого (оркестрового) мистецтва, яка охоплює системну сукупність індивідуально-особистісних здібностей і художньо-технологічних виконавських компетентностей, спрямованих на організацію індивідуального і колективного відображення художніх образів, їх трансляцію у навчальному та концертному виконавстві». Авторкою уточнено сутність поняття «музично-комунікативна діяльність студентів віолончелістів та скрипалів», що розуміється як система усвідомлених, цілеспрямованих дій, як процес навчальної та виконавської партнерської творчої взаємодії в колективі студентського ансамблю (оркестру) з набуття ними професійних компетентностей із розкодування композиторського музично-семантичного та художньо-образного задуму задля відтворення та презентації слухачам музичних творів соло або під керівництвом диригента, спеціально написаних або аранжованих для колективного виконання». В контексті розкриття сутності музично-комунікативної діяльності авторка підкреслює необхідність враховувати специфіку спілкування на ґрунті мистецтва, зумовлену можливістю суб'єктів взаємодії краще зрозуміти один одного через співпереживання художнім образам, вмінням сконцентруватися на власних почуттях як важливій складовій людської екзистенції, осмислити відтворене в мистецьких образах життя у його цілісності, наповненій гуманістичним смислом. Спільне переживання художнього образу стає онтологічним підґрунтям активізації рефлексивної свідомості педагога і студента, їхнього екзистенційного взаєморозуміння, сприяє синергії духовно-творчого перетворення.

У *другому розділі* авторкою теоретично обґрунтовано організаційно-методологічні засади формування виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. На основі визначених методологічних підходів (*культурологічного, емоційно-рефлексивного, функціонального, аксіологічно-емотивного, комунікативного, герменевтичного, компетентнісного та творчо-презентаційного*), що характеризують спеціальну методологію дослідження і є сукупністю принципів, які впливають на організаційно-педагогічні способи діяльності й дають можливість розглядати формування виконавської компетентності студентів як відкриту систему, що самоорганізується, дисертанткою було визначено структурні компоненти виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, а саме: 1. *Мотиваційно-мобілізаційний*, 2. *Навчально-організаційний*, 3. *Музично-особистісний* (індивідуальні здібності та їх прояв) та 4. *Професійно-виконавський*, сформовані у створених педагогічних умовах на основі організації ефективного застосування музично-комунікативної діяльності, що сприяє забезпеченню такого характеру взаємодії між викладачем і студентом, коли кожен із суб'єктів визначає позицію «Іншого» через усвідомлення власної самості, через відзеркалення власних поглядів і переживань у світорозумінні й світовідчутті іншого суб'єкта спілкування. Викладач, який відчуває відповідальність за становлення «Я» студентів, має виступати таким «Іншим»,

який здатен «включити» особистісно значущі переживання студента у процес мистецького спілкування. Саме такий підхід сприяє синхронізації художніх переживань, досягненню їхнього духовно-енергетичного резонансу у кожній конкретній художньо-комунікативній ситуації навчального процесу.

У *третьому розділі* здійснено дослідно-експериментальне дослідження процесу формування виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Спираючись на компонентну структуру виконавської компетентності студентів-струнників, дисертанткою було визначено й обґрунтовано критерії оцінювання рівнів сформованості компонентів структури виконавської компетентності віолончелістів та скрипалів: *прояв спрямованості мотивації, ефективність набуття інформаційного та практичного контенту виконавської компетентності, здатність до індивідуального музичного розкриття образного змісту твору, системність прояву визначених принципів професійної виконавської компетентності в різних формах музично-виконавської діяльності*, кожний з яких розкривався через відповідні показники,

До кожного етапу було визначено мету, педагогічні умови, принципи та методи. Методичні засоби зорієнтовано на формування досліджуваного феномена. Експериментальна робота розгорталась упродовж трьох етапів: *заохочувально-перспективного, проективно-поглибленого та творчо-відтворювального*. На кожному з етапів застосовувались відповідні методи, серед яких: на першому, *заохочувально-перспективному* етапі, застосовувались методи: вслуховування, промовляння, саморозвитку, створення музичного накопичувача, включення у репетиційний процес тощо. На другому, *проективно-поглибленому* етапі, застосовано методи – «Я-керівник» оркестрової партії, активізації власної слухової активності, удосконалення художньо-технічної спроможності, створення власного творчого інтерпретаційного проекту виконання оркестрового твору програми тощо. На третьому, *творчо-відтворювальному* етапі – проективний метод, художньо-варіативний; системної вправності; аудіофіксація фрагментів виконавської діяльності, метод розкриття потенційного лідерства тощо.

Підтвердження достовірності отриманих результатів здійснювалося на основі обробки експериментальних даних методом математичної статистики, зокрема критерія Пірсона χ^2 . Результати змін за кожним критерієм ЕГ (експериментальна група) і КГ (контрольна група) свідчать про те, що за період проведення формувального експерименту в експериментальній групі суттєво зменшився відсоток студентів з низьким рівнем сформованості виконавської компетентності. Натомість суттєво підвищилася кількість студентів із середнім та високим рівнями результатів. Експериментальна перевірка методики застосування педагогічних умов формування виконавської компетентності у процесі музично-комунікативної діяльності віолончелістів та скрипалів показала ефективність запропонованої методики та результативність її впровадження. Так, на високому рівні по всіх показниках сформованості визначених компонентів досліджуваного феномена було зафіксовано 68,2 % студентів після проведеного

експерименту проти 15,3 % на початку експериментальної роботи. У той час як на низькому рівні залишилось лише 7,55 % студентів наприкінці експериментальної роботи проти 66,65 % на її початку. Ці результати засвідчують ефективність застосованої методики й доцільність її використання у процесі підготовки майбутніх фахівців.

Ефект резонансу когнітивних й почуттєвих реакцій педагога і студента «тут і тепер» у певних соціально-культурних, часових та психолого-педагогічних умовах мистецького спілкування розширив діапазон їхнього емоційного та інтелектуального взаємовпливу-взаємодії, сприяв культурологічним змінам в особистісно-психологічних якостях і художньо-комунікативних діях студентів.

Науковий доробок дисертантки свідчить про те, що результати роботи стали надбанням наукової громадськості. Зміст опублікованих праць авторки відображає результати дисертаційного дослідження з достатньою повнотою.

Отже, мета дослідження була досягнута, поставлені завдання розв'язані у повному обсязі, що підтверджено загальними висновками дослідження й дає підстави для представлення роботи до публічного захисту.

3. Рекомендації стосовно використання результатів і висновків дисертації. Враховуючи розкриття змісту і представлені висновки дисертації, результати експериментальної перевірки запропонованої авторської методики, достатню апробацію основних наукових положень на науково-практичних конференціях різного рівня, оприлюднення результатів наукового пошуку в достатній кількості публікацій, уважаємо, що представлену методику доцільно запроваджувати в освітній процес мистецьких відділень закладів вищої освіти. Зокрема, у навчальних курсах «Спеціальний інструмент, «Практикум музично-педагогічної інтерпретації інструментальних творів», «Основи теорії музики та практичного музикування», а також «Аналіз та інтерпретація музичних творів». Запропоновані дисертанткою методи та прийоми можуть бути застосовані у підвищенні виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

4. Значущість отриманих результатів дослідження для науки і практики

До науково обґрунтованих результатів виконаного Ши Юе дослідження, які відзначаються вагомою науковою новизною і дають підстави кваліфікувати його як таке, що розкриває нові шляхи розв'язання досліджуваної проблеми відносяться:

Авторські дефініції: *виконавська компетентність* - особистісне інтегровано-динамічне утворення, що виражає здатність та спроможність студентів струнників до творчої музично-комунікативної діяльності в галузі сольного та ансамблевого (оркестрового) мистецтва, яка охоплює системну сукупність індивідуально-особистісних здібностей і художньо-технологічних виконавських компетентностей, спрямованих на організацію індивідуального і колективного відображення художніх образів, їх трансляцію у навчальному та

концертному виконавстві».

Компонентна структура виконавської компетентності: *мотиваційно-мобілізаційний* компонент (налаштування студентів на високий акме-рівень опанування свого музичного інструменту та зацікавлення їх ансамблевою і оркестровою навчальною й виконавською музично-комунікативною діяльністю); *навчально-організаційний* (спонукання до опанування значним обсягом музичного матеріалу, відповідального ставлення до навчальної діяльності та засвоєння початкових форм організації музично-інструментальних колективів і становлення інтегральної компетентності для забезпечення успішної самостійної діяльності); *музично-особистісний* (розкриття налаштування студентів на удосконалення власних музичних здібностей, досягнення майстерності у художньо-технічному володінні музичним інструментом, активізацію музичного мислення та рефлексію під час винайдення спільних художньо-виконавських проєктів у процесі музичної комунікації в підготовці до концертних виступів); *професійно-виконавський* (створення умов для позитивної комунікації всіх учасників навчально-комунікативної діяльності студентів, підвищення свого професійного рівня, репетиційної роботи й досягнення високого результату здійснення концертно-виконавських проєктів).

Авторська методика формування виконавської компетентності студентів-струнників, яка містить визначені авторкою педагогічні умови, критерії оцінки й визначені рівні сформованості досліджуваного феномена, відповідну методичну систему, що завдяки методологічній узгодженості дозволила досягти прогнозованого результату. Ефективному формуванню виконавської компетентності сприяли такі визначені педагогічні умови: створення ситуації музично-комунікативної єдності учасників освітньо-виконавського процесу (зумовлює активну та плідну музично-комунікативну діяльність упродовж усього терміну навчання та самостійного практичного становлення); активізація компетентнісного зростання студентів по всіх напрямках його набуття (залучення студентів до зацікавлення отриманням нових знань, досвідом та застосуванням їх у власній самостійній творчій практично-виконавській сольній та колективній діяльності); зацікавлення вивченням історіографії виконавської культури (набуття традиційного досвіду видатних музикантів та педагогів струнно-смичкової школи, історичної пам'яті поколінь педагогів-струнників, опанування кращих методик сталих педагогів); спонукання до самоусвідомлення досягнення акме-професійної компетентності (активне цілепокладання студентів до акме-рівня власних професійних досягнень, застосування отриманої компетентності у майбутній самостійній творчій виконавській діяльності); застосування методичних принципів корифеїв віолончельної та скрипкової шкіл (основна рушійна сила у підготовці спеціалістів будь-яких музично-інструментальних шкіл).

5. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну працю, не можна разом з тим не

відзначити, що вона не позбавлена окремих недоліків, серед яких наступні:

Так, по-перше, ґрунтовно розглянувши психологічний та педагогічний аспекти основної категорії дослідження «формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності» як системи, явища, процесу, - авторці, на нашу думку, доцільно було б більш глибоко проаналізувати дефініцію виконавської компетентності в межах трьох смислових рівнів – філософського, соціологічного та професійного.

По-друге, у підрозділі 1.2 дисертаційного дослідження «Науково-теоретична сутність музично-комунікативної діяльності у змісті теорії комунікації» авторкою засвідчено, що «комунікативна компетентність студента-музиканта це визначена нормативними освітніми документами України необхідна функціональна одиниця майбутнього професіонала, яка означена відповідними якостями та уміннями, та є важливою складовою його музично-виконавської діяльності» (стор. 63 дисертації). Однак, дисертація виграла б, на наш погляд, якби авторці вдалося представити сучасний освітньо-культурний процес фахової підготовки студентів-струнників у ЗВО в контексті забезпечення та розвитку умов для транскультурної мистецько-комунікативної діяльності з урахуванням культурного простору сучасності, рушійної сили культури в процесі саморозвитку особистості. Адже європейська інтеграція України, сприяючи розширенню професійної діяльності майбутніх педагогів-струнників та надаючи нові можливості для їхньої самореалізації в умовах глобалізованого освітнього простору, репрезентує взаємодію й взаємовплив соціумів, націй, їхніх мов, поглядів, звичаїв - надзвичайно важливих чинників у світлі теорії комунікації. А, як вказує авторка дослідження, визначні віолончелісти Китаю та молоді музиканти демонструють сьогодні високий рівень виконавської майстерності, яку вони здобували під час виконавсько-комунікативної діяльності в своєму творчому житті. Їх творчість продовжує і розвиває найкращі традиції виконавства на струнно-смічкових інструментах.

В умовах такої взаємодії відбувається формування культурного світогляду фахівців, сприйняття транскультурних цінностей. Дослідженню означеної проблеми присвячені праці Р. Гестеланда, В. Гудікунста, Д. Джаспарса, З. Кіма, М. Кірча, Н. Холдена, Е. Холла. У цих працях зокрема зазначено, що зміна акцентів у освітньому процесі на культурологічно-комунікативний напрям сприятимуть формуванню діалогічних навичок у транскультурній взаємодії, налагодженню повноцінного діалогу культур.

По третє, у підрозділі 2.2 другого розділу дисертаційного дослідження «Наукові підходи та принципи створення педагогічних умов формування виконавської компетентності струнників» на солідній науково-теоретичній базі аналізуються педагогічно значущі підходи до досліджуваної проблеми, встановлюється їх полісуб'єктність та гуманістична природа. У розділі виявлено організаційні та процесуальні особливості фахової підготовки студентів

віолончелістів і скрипалів у контексті сучасних освітньо-мистецьких трансформацій: цілісність поліфункціональної системи професійного становлення майбутніх викладачів, модульний принцип побудови навчальних планів, зорієнтований на індивідуалізацію навчання, на послідовність і неперервність оволодіння фахом тощо.

Авторкою проаналізовані форми організації навчального процесу майбутніх учителів музичного мистецтва у навчально-виховному середовищі ЗВО, однак хотілося б ширшого висвітлення особливостей професійної підготовки майбутніх педагогів-струнників, яке можна уявити на рівнях синергії мега-сфери, макро-сфери, мезо-сфери, мікро-сфери, що вимагає комплексного підходу, оскільки визначається чинниками різного порядку:

- мегафакторами, пов'язаними із вирішенням проблем на рівні світових тенденцій розвитку системи освіти загалом та мистецької освіти зокрема;
- макрофакторами, спрямованими на розв'язання завдань професійної підготовки на рівні державної політики;
- мезофакторами, серед яких – модернізація матеріально-технічної бази ЗВО, приведення у відповідність попиту на фахівців-випускників вищих навчальних закладів та їх пропозиції, створення умов для здійснення маркетингових заходів для просування на ринку праці кінцевого продукту системи вищої освіти – висококваліфікованого фахівця;
- об'єктивними мікрофакторами, пов'язаними зі змінами в організації навчально-виховного процесу у конкретному закладі вищої освіти;
- суб'єктивними мікрофакторами, пов'язаними з готовністю учасників навчального процесу перейти до нових форм та методів роботи.

По-четверте, у контексті вирішення проблеми формування виконавської компетентності студентів віолончелістів і скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності значний евристичний потенціал представляє запропонована модель поетапного формування виконавської компетентності студентів-струнників, покликана забезпечувати виконавський аспект освітнього процесу в закладах вищої освіти під час фахової підготовки. На наш погляд, авторці варто було приділити в ній більше уваги аналізу означених функцій виконавської компетентності.

По-п'яте, у підрозділі 3.4. третього розділу дисертаційної праці «Перевірка методики застосування педагогічних умов поетапного формування виконавської компетентності струнників» Ши Юе концентровано подаються дані результатів формувального експерименту, які розкривають ефективність означеної методики, наводяться коментарі до кількісних показників у контрольній і експериментальній групах. Проте, за допомогою якісного аналізу не завжди можливо чітко й у повному обсязі прослідкувати за рахунок яких чинників впливу показники

сформованості виконавської компетентності студентів експериментальної групи значно вищі, ніж у студентів контрольної групи.

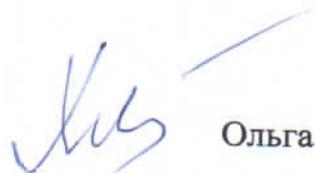
На завершення відзначимо, що аналізоване дисертаційне дослідження є надзвичайно актуальним на сучасному етапі реформування вищої педагогічної освіти, має теоретико-методологічне значення для розвитку педагогічної науки в галузі теорії та методики музичної освіти, а висловлені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації,

Прикінцевий висновок

Таким чином, узагальнюючи, зазначимо, що дисертація Ши Юе на тему: «Педагогічні умови формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності», подану на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), є завершеним, цілісним, самостійним, ґрунтовним, науково вагомим дослідженням з актуальної проблематики теорії мистецької освіти, методики підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, яке має яскраво виражену наукову новизну і прикладне значення досягнутих результатів для підготовки фахівців освітньої галузі з музичного мистецтва. На підставі викладеного можна стверджувати, що представлена дисертаційна робота «Педагогічні умови формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності» є самостійним логічно завершеним дослідженням актуальної проблематики і відповідає чинним вимогам пунктів №№ 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її авторка, Ши Юе заслуговує на присудження наукового ступеня вищої освіти доктора філософії PhD зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри музичного мистецтва
Мукачівського державного університету

Ольга ХИЖНА

Свідомо Ольги Хижної заступити
Б. о. нар. в.р. Л.В. Ірина Колеснікова

ВІДГУК

на дисертаційне дослідження Ши Ює

«Педагогічні умови формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності», подану на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктор філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами.

Сьогодні мистецька освіта, як ніколи, набуває особливої значущості, оскільки саме вона забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів, здатних творити в умовах динамічних змін та нових викликів. Аналіз сучасної педагогічної практики у ЗВО засвідчує, що мистецька освіта, як системний елемент національної культури у структурі гуманітарних цінностей, реалізовує функцію збереження і трансляції інтонаційно-чуттєвого коду, який допомагає людині в національній самоідентифікації. Одночасно варто підкреслити, що музичне мистецтво є одним із головних засобів міжкультурної комунікації. У музичному просторі багатьох країн відмічається прагнення до різних форм музичної активності під виглядом нових стилів, напрямів, які стимулюють процеси діалогу культур. Відсутність кордонів між культурами різних народів та глобальний міжнародний масштаб сучасних засобів комунікації сприяють прагненню майбутніх фахівців до збагачення й розширення загальнокультурного світогляду.

Дослідження в галузі психології свідчать про те, що значна частина освітніх проблем у мистецьких вишах зумовлена певною деформацією сфери музично-комунікативної діяльності, привнесенням елементів «дисонансу» у взаємовідносини суб'єктів комунікації, недооцінкою комунікативного аспекту навчально-розвивального процесу. І, навпаки, досягнення високих освітніх результатів виявляє закономірну залежність від оптимальних умов взаємодії педагогів і студентів (А.Мудрик, В.М'ясищев, Г.Костюк, О.Леонт'єв, С.Максименко, В.Роменець, П.Чорноморець). У зв'язку із цим, дисертантка переконливо доводить важливість і необхідність формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності, яка стає особистісним і фаховим маркером професіоналізму, актуалізується в мистецькій освіті як України, так й інших держав.

Звернувшись до актуальної проблеми, авторка пропонує концепцію дослідження, що представляє собою теоретичну базу для організації освітнього процесу у вищій мистецькій школі поліетнічних країн.

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 8 від 25 лютого 2021 року).

8 від 25 лютого 2021 року).

Доцільність наукового пошуку у представленій праці зумовлена сучасними вимогами до розробки новітньої концепції формування виконавської компетентності студентів віолончелістів та скрипалів у процесі музично-комунікативної діяльності й пов'язана з підвищенням рівня конкурентоспроможності фахівців на ринку праці, модернізацією та інтеграцією вітчизняної системи мистецької освіти у європейський освітній простір, що вимагає максимального використання ресурсних можливостей освітніх стандартів і виховного потенціалу культуротворчого середовища вишу.

Своєчасність звернення до цієї тематики підтверджується тим, що специфіка музичного мистецтва базується на духовно-діалогічній основі й передбачає складні, багатогранні комунікативні процеси між суб'єктами художньої комунікації. З цього випливає: навчально-виховний процес у ЗВО не може бути продуктивним поза встановленням педагогічно доцільних комунікативних взаємин - інтелігентності, взаєморозуміння, взаємоповаги, коректності, тактовності, толерантності між вчителем і учнем. З огляду на зазначене, необхідною є певна «методична інструментовка» процесу формування виконавської компетентності студентів-струнників у процесі музично-комунікативної діяльності з метою пошуку нових комунікативних стратегій мистецького спілкування.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна. Логічне поєднання здобувачкою теоретичної, науково-методичної та дослідно-експериментальної роботи з формування виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва також засвідчує достовірність й результативність проведеного дослідження.

Так, дослідницею надано розуміння змісту понять «*виконавська компетентність*», «*музично-комунікативна діяльність студентів віолончелістів та скрипалів*»; у ході дослідження визначено функціонал і структуру виконавської компетентності, представлену у єдності чотирьох компонентів: *мотиваційно-спрямованого, навчально-організаційного, музично-особистісного та професійно-виконавського*. Методологічну базу дослідження склали такі наукові підходи: *культурологічний, емоційно-рефлексивний, функціональний, аксіологічно-емотивний, комунікативний, герменевтичний, компетентнісний та творчо-презентаційний*; *принципові положення (співробітництво, емпатійність, самостійність, фасилітація, слуховий універсалізм, індивідуалізація, антиципація та професіоналізм)*; *методично-педагогічне забезпечення склали винайдені педагогічні умови: створення ситуації музично-комунікативної єдності учасників освітньо-виконавського процесу; активізація компетентнісного зростання студентів по всіх напрямках його набуття; зацікавлення вивченням історіографії виконавської культури; спонукання до самоусвідомлення досягнення акме-професійної компетентності; застосування методичних принципів корифеїв*

віолончельної та скрипкової шкіл із системою відповідних методів; розроблені критерії з їхніми показниками для оцінки рівнів сформованості досліджуваного феномена у процесі поетапного його формування; визначено зміст методичних систем та окремі персоніфіковані характеристики професійно-педагогічної та виконавської діяльності віолончелістів та скрипалів, видатних викладачів України та Китаю.

Уточнено сутність психолого-педагогічної парадигми комунікації, співробітництва; напрями застосування сольного та ансамблево-оркестрового досвіду студентів та його розкриття у процесі музично-комунікативної діяльності; зміст інтегральної компетентності; поняття «професійна компетентність».

Подальшого розвитку дістала: компетентнісна парадигма поліфункціональної музично-виконавської діяльності студентів струнників як майбутніх учителів музичного мистецтва. У роботі здійснено адаптацію біографічних відомостей, творчого шляху та особливостей реалізації концертно-виконавської, педагогічної, організаційної, методичної діяльності відомих китайських віолончелістів та скрипалів (Йо-Йо Ма, Ван Цзюнь, Цинь Лі Вей, Тао Ні та ін.).

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (довідка № 254 від 01.05.2024 р.).

Практичне значення результатів дослідження полягає у застосуванні отриманих теоретичних висновків і практичних результатів із набуття виконавської компетентності та музично-комунікативного досвіду в освітньому процесі студентів струнників, як майбутніх учителів музичного мистецтва, керівників ансамблевих та оркестрових колективів; у застосуванні розробленої методичної системи для творчого самовдосконалення майбутніх спеціалістів, а також експериментально перевірених педагогічних принципів і педагогічних умов; у змісті навчальних курсів: «Основний музичний інструмент», «Оркестровий клас», «Додатковий музичний інструмент», «Практикум з фахової підготовки».

Представлена методична система може бути застосована у підготовці майбутніх фахівців у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка та 02 Культура і мистецтво.

На ступінь обґрунтованості вказує й організація дослідження, достатній обсяг обстеженого контингенту, тривалість перевірки та отримані достовірні дані й позитивні результати.

Також відмічаємо ґрунтовну джерельну базу дослідження дисертантки українською та іноземними мовами, яка за різноманітністю, напрями й обсягом джерел свідчить про належний рівень обґрунтованості наукових положень.

Науковий апарат роботи дає достатньо чіткі уявлення про обраний ракурс дослідження, його методологічні, теоретичні, методичні здобутки. Згідно з розробленою авторкою концепцією розв'язання означеної проблеми авторкою